

การศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคม
ของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ

THE STUDY OF INVARIANCE OF SOCIAL COMPETENCE MEASUREMENT MODEL OF
INDUSTRIAL SERVICE STUDENTS

ชมพู่ โกติรัมย์^{1*}, นฤมล พระใหญ่² และ นริศรา ศิริพันธ์ศักดิ์³
Chompoo Gotiram^{1*}, Narulmon Prayai² and Narisara Siripantasak³

¹ คณะอุตสาหกรรมบริการ ภาควิชามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยดุสิตธานี

² คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ นักวิจัยอิสระ, กรุงเทพฯ

¹ Faculty of Industrial Service, DusitThani College

² Faculty of Education, Srinakharinwirot University

³ Independent Researcher, Bangkok

(Received: December 26, 2019; Revised: March 15, 2020; Accepted: May 29, 2020)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง และเพื่อศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานีจำแนกตามชั้นปี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษา คณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานีจำนวน 410 คน ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25-0.66 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์กลุ่มพหุ

ผลการวิจัยพบว่า โมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการมีความสอดคล้อง กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการสื่อสาร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ การกำกับตนเอง อารมณ์ จิตอาสา และการคิดแก้ไขปัญหา ตามลำดับ และโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการมีความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลจากกลุ่มนักศึกษาที่มีชั้นปีต่างกัน

คำสำคัญ: ความไม่แปรเปลี่ยน, สมรรถนะทางสังคม, นักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะอุตสาหกรรมบริการ ภาควิชามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยดุสิตธานี, กรุงเทพฯ

Assistant Professor, Faculty of Industrial Service, Department of Humanities and Social Science, DusitThani College, Bangkok.

² อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ

Lecturer, Faculty of Education, Department of Guidance and Educational Psychology, Srinakharinwirot University, Bangkok.

³ นักวิจัยอิสระ, 195 หมู่ 8 เขตทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา, กรุงเทพฯ

Independent Researcher, 195 Mu 8 thawiwatthana District, thawiwatthana Sub-District, Bangkok.

* Corresponding Author, E-mail:sajupink@hotmail.com

ABSTRACT

The purposes of this research were to investigation and to study of invariance of social competence measurement model at faculty of industrial service students in college year's group. The sample of research was four hundred ten at faculty of industrial service students Dusit Thani College from simple random sampling. This research instruments used for study was of social competence at Faculty of Industrial Service Students scale with discrimination of 0.25-0.66 and a reliability coefficient of 0.92. The statistical analyses employed were confirmatory factor analysis and multiple group analysis.

The social competence measurement model at faculty of industrial service students in accordance fit with the empirical data. The factor of each, in descending order as follows: communication, self-regulation, emotion, public mind and problem solving thinking and the social competence measurement model at faculty of industrial service students was invariance according to different groups of college year's group.

Keywords: Invariance, Social Competence, Faculty of Industrial Service Students

1. บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กล่าวถึง การพัฒนาคนให้มีสุขภาพกาย และใจที่ดี มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะชีวิตให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีทักษะทางสังคม มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม สามารถปรับตัว ให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่เกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. 2560: 1; 8; 65) ส่วนแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลนั้น ควรให้ บุคคลได้รับการศึกษาตามความความสนใจ และความถนัด เพื่อให้บุคคลมีความรู้ ความสามารถ มีบุคลิกภาพ และคุณลักษณะ ที่เหมาะสม มีทักษะทางสังคม และทักษะการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อให้บุคคลสามารถ ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: 108-109)

สมรรถนะทางสังคม (Social Competence) เป็นความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถตระหนักรู้ในตนเอง ควบคุมอารมณ์ของตนเอง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ (Gorlmyly & Brodzinsky, 1993: 54-68) ส่วนออร์พินาสและโฮน (Orpinas & Horne. 2006: 108) ได้กล่าวว่า สมรรถนะ ทางสังคม เป็นความสามารถในการสร้างสรรค์ให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชนและสังคมได้อย่างสงบสุข และสมคิด กอมณี (2558: 65) กล่าวว่า สมรรถนะทางสังคม เป็นความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหา การสื่อสาร อารมณ์ การกำกับ ตนเอง และมีจิตอาสาเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งสมรรถนะทางสังคมนั้น ทำให้บุคคลมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีความเข้าใจ และยอมรับซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีคุณภาพ บุคคลมีการเสียสละผลประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ย่อมทำให้สังคมมีความสุข แต่ในทางกลับกันถ้าบุคคลที่มีสมรรถนะทางสังคมต่ำ ย่อมกลัวที่จะมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จึงเก็บตัว และหนีปัญหา ก่อให้เกิดการแยกตัว และไม่สนใจสังคม (เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2546: 242) รวมถึง บุคคลอาจมีการฝ่าฝืนลักษณะที่สังคมได้กำหนดไว้ ก่อให้เกิดความก้าวร้าว และนำไปสู่ความรุนแรงในสังคมได้ในที่สุด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2544: 682)

จากการศึกษาสมรรถนะทางสังคมในช่วงต้นนั้น จะเห็นได้ว่า สมรรถนะทางสังคมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ในฐานะที่ผู้วิจัยหลักทำหน้าที่สอนนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ จะเห็นได้ว่างานด้านอุตสาหกรรมบริการ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสะดวกสบาย และการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ จึงทำให้คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะตรวจสอบความสอดคล้อง และทำการศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษา คณะอุตสาหกรรมบริการ เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ
- 2) เพื่อศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ จำแนกตามชั้นปี

3. การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่าโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับสมรรถนะทางสังคมตามแนวคิดทฤษฎีหรือไม่ และผลที่ได้จากการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลระหว่างนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการที่มีชั้นปีแตกต่างกัน ย่อมนำไปสู่การนำเสนอสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน การแนะแนวการศึกษา และการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ทำให้คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษา และทบทวนวรรณกรรมในหัวข้อสมรรถนะทางสังคม และการวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) สมรรถนะทางสังคม (Social Competence) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น โดยบุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถในการดูแลตนเอง มีความสามารถในการคิด และตัดสินใจด้วยตนเอง มีความสามารถในการรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำ (Caplan. 1997: 157-189; Craighead & Nemberoff. 2001: 1555) โดยบุคคลมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความสามารถในการกำกับตนเอง ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการตระหนักรู้ในตนเอง และการตระหนักรู้ในสังคม (Gorlmy & Brodzinsky. 1993: 54-68; Corsini. 1999: 912) และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น (ชวลิต ศรีคำ. 2554: 13) ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชุมชน และสังคมได้อย่างมีความสุข (Orpinas & Horne. 2006: 108) โดยสมรรถนะทางสังคม มีจำนวน 5 องค์ประกอบ ดังนี้ (Gorlmy & Brodzinsky. 1993: 54-68; Caplan. 1997: 157-189; Corsini. 1999: 912; Craighead & Nemberoff. 2001: 1555; สมคิด กอมณี 2558: 8-9)

1.1) การคิดแก้ไขปัญหา (Problem Solving Thinking) เป็นความสามารถทางสังคมของบุคคลที่ใช้กระบวนการคิดในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีการขอ และให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อหาทางออกของปัญหาที่เกิดขึ้น

1.2) การสื่อสาร (Communication) เป็นความสามารถทางสังคมในการใช้ภาษาถ้อยคำที่มีเหตุผล และใช้ภาษาท่าทางที่สอดคล้องกัน เพื่อถ่ายทอดความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

1.3) อารมณ์ (Emotion) เป็นความสามารถทางสังคมในการแสดงอารมณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งทางบวก และทางลบ และเมื่อเกิดความโกรธ ความขัดแย้ง ความคับข้องใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น บุคคลย่อมมีการจัดการอารมณ์ที่ไม่พอใจได้

1.4) การกำกับตนเอง (Self-Regulation) เป็นความสามารถทางสังคมในการควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามเป้าหมาย หรือข้อตกลงที่กำหนดไว้

1.5) จิตอาสา (Public Mind) เป็นความสามารถทางสังคมของบุคคลในการให้ความร่วมมือกับผู้อื่น มีความตระหนักรู้ และคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง และมีการเสียสละ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

2) การวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล (Invariance Model) หมายถึง การวิเคราะห์โมเดลการวัดของกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่มพร้อมกัน โดยกลุ่มประชากร หรือกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเป็นการแบ่งกลุ่มตามตัวแปรจัดประเภท เช่น ตัวแปรเพศ ระดับชั้นปี คณะวิชา สถานศึกษา เป็นต้น ซึ่งการวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลนั้นมีความสอดคล้องกลมกลืนเชิงประจักษ์ในทุกกลุ่ม จะเป็นโมเดลการวัดที่มีความไม่แปรเปลี่ยน หรือมีความยืดหยุ่นระหว่างกลุ่ม โดยหลักการตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัด มีดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542: 238-245)

2.1) การทดสอบรูปแบบโมเดล (Model form) เป็นการทดสอบว่าโมเดลตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของกลุ่มประชากรในแต่ละกลุ่ม ประกอบด้วย จำนวนตัวแปรในโมเดล รูปแบบลักษณะโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นแบบเดียวกันทุกกลุ่ม เมทริกซ์พารามิเตอร์ทั้ง 8 เมทริกซ์ มีขนาดของเมทริกซ์เท่ากัน มีรูปแบบเมทริกซ์ และสถานะของเมทริกซ์เป็นแบบเดียวกัน คณะผู้วิจัยใช้เฉพาะการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มในการศึกษาครั้งนี้

2.2) การทดสอบค่าพารามิเตอร์ (Parameter) เป็นการทดสอบค่าพารามิเตอร์ในแต่ละเมทริกซ์มีค่าเท่ากันทุกกลุ่มประชากร โดยทำการตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์ที่มีความเข้มงวดน้อยที่สุดไปถึงการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของเมทริกซ์พารามิเตอร์ที่มีความเข้มงวดมากที่สุด

4. สมมติฐานการวิจัย

1) โมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2) โมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล

5. ระเบียบวิธีวิจัย

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี จำนวน 2,639 คน (วิทยาลัยดุสิตธานี, 2561)

2) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี จำนวน 410 คน ซึ่งผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากเลือกสาขาวิชา ประกอบด้วย สาขาวิชาการจัดการครัว และศิลปะการประกอบอาหาร สาขาวิชาการจัดการโรงแรม และรีสอร์ท สาขาวิชาวัตกรรมการบริการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ และการประชุม

3) การสร้างเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ มีขั้นตอนในการดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

3.1) คณะผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางสังคม จากนั้นคณะผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ โดยมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มีจำนวน 5 ระดับ ประกอบด้วย จริงมาก จริง จริงบ้างไม่จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

3.2) คณะผู้วิจัยนำแบบวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการไปให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาตามนิยามศัพท์เฉพาะ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของทุกข้อเท่ากับ 0.67-1.00 ได้ข้อคำถามจำนวน 40 ข้อ

3.3) คณะผู้วิจัยนำแบบวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการไปให้นักศึกษาคณะอุตสาหกรรมที่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25-0.66 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ (n=40)

สมรรถนะทางสังคม	จำนวนข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเชื่อมั่น
การคิดแก้ไขปัญหา	10	0.27-0.62	0.80
การสื่อสาร	8	0.30-0.63	0.75
อารมณ์	8	0.34-0.57	0.76
การกำกับตนเอง	7	0.41-0.69	0.78
จิตอาสา	7	0.32-0.48	0.68
สมรรถนะทางสังคมโดยรวม	40	0.25-0.66	0.92

3.4) คณะผู้วิจัยนำแบบวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการไปทำการเก็บข้อมูลจริงกับนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี จากนั้นทำการคัดเลือกแบบวัดที่ตอบครบถ้วนสมบูรณ์ได้จำนวนทั้งสิ้น 410 ชุด จากนั้นทำแบบวัดมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยขอหนังสือความร่วมมือ เพื่อการวิจัยจากคณบดีคณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานีเพื่อขอความร่วมมือให้นักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี จำนวน 410 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบวัดตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบวัดมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1) การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) มีการประมาณค่าพารามิเตอร์โดยใช้วิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood: ML)

5.2) การศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ จำแนกตามชั้นปี ด้วยการวิเคราะห์กลุ่มพหุ (Multiple Group Analysis)

6. ผลการศึกษา

1) คณะผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 52.20 และเป็นเพศชาย จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 47.80 โดยนักศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 27.30 รองลงมาคือ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 25.60 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.10 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 22.90 และนักศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาอยู่สาขาวิชาการจัดการครัว และศิลปะการประกอบอาหาร จำนวน 303 คน คิดเป็นร้อยละ 73.90 รองลงมา คือ การจัดการโรงแรมและรีสอร์ท จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.34 นวัตกรรมบริการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.37 และการจัดการนิทรรศการและการประชุม จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.39 ตามลำดับ

2) คณะผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษา คณะอุตสาหกรรมบริการ ดังตาราง 2

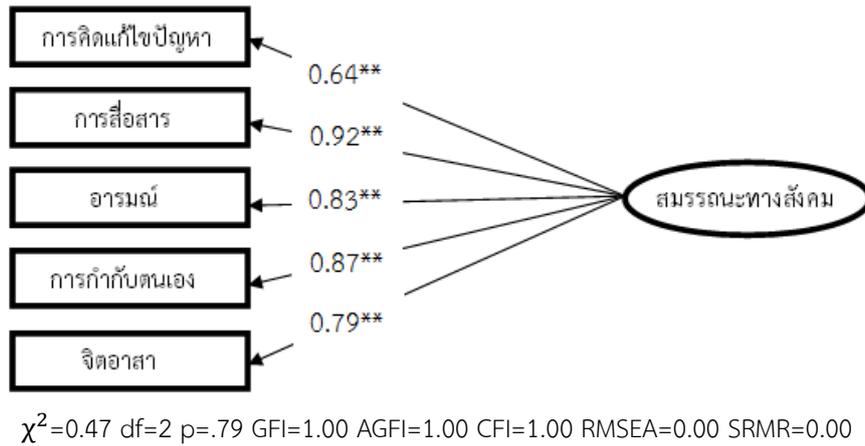
ตารางที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษา คณะอุตสาหกรรมบริการ (n=410)

โมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคม	SC	SE	t	CR
การคิดแก้ไขปัญหา	0.64	0.04	14.30**	0.41
การสื่อสาร	0.92	0.04	21.53**	0.85
อารมณ์	0.83	0.04	19.02**	0.68
การกำกับตนเอง	0.87	0.05	19.35**	0.76
จิตอาสา	0.79	0.04	17.85**	0.63

$\chi^2 = 0.47$, $df = 2$, $p = 0.79$, $GFI = 1.00$, $AGFI = 1.00$, $CFI = 1.00$, $RMSEA = 0.00$, $SRMR = 0.00$

** $p < 0.01$

จากตาราง 2 พบว่า โมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษา คณะอุตสาหกรรมบริการมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในดัชนีกลุ่มสัมบูรณ์ พบว่า ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 0.47 $df=2$, $p=0.79$, ค่า $GFI=1.00$, ค่า $AGFI=1.00$, ค่า $RMSEA=0.00$, ค่า $SRMR=0.00$ ส่วนในดัชนีกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ค่า $CFI=1.00$ เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ตามสอดคล้อง พบว่า ค่าไค-สแควร์ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และดัชนีอื่น ๆ ยังชี้ให้เห็นว่า โมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษา คณะอุตสาหกรรมบริการมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษา คณะอุตสาหกรรมบริการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.64-0.92 ซึ่งทุกองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยการสื่อสาร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุดเท่ากับ 0.92 มีความแปรผันร่วมกับโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 85) รองลงมา คือ การกำกับตนเอง และอารมณ์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.87 และ 0.83 มีความแปรผันร่วมกับโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 76 และร้อยละ 68) ส่วนจิตอาสา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.79 มีความแปรผันร่วมกับโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 63) ส่วนการคิดแก้ไขปัญหา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานต่ำสุดเท่ากับ 0.64 มีความแปรผันร่วมกับโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 41) ตามลำดับ ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 1 โมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ

3) คณะผู้วิจัยทำการศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษา คณะอุตสาหกรรมบริการ จำแนกตามชั้นปี ดังตาราง 3

ตารางที่ 3 การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ จำแนกตามชั้นปี (n=410)

สมมติฐาน	χ^2	df	χ^2/df	p	GFI	NFI
H _{from}	24.51	19	1.29	.18	0.97	0.99

จากตาราง 3 พบว่า การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโดยไม่มีการกำหนดพารามิเตอร์ในโมเดลการวัด สมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 พบว่า โมเดลการวัด สมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ จำแนกตามชั้นปีที่แตกต่างกันมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูล เชิงประจักษ์ โดยมีค่า χ^2/df มีค่าเท่ากับ 1.29 ค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .18 ค่า GFI และค่า NFI มีค่าเท่ากับ 0.99 ซึ่งเมื่อ พิจารณาตามดัชนีความกลมกลืนอื่น ๆ พบว่า GFI และ NFI มีค่าเข้าใกล้ 1.00 แสดงให้เห็นว่า โมเดลการวัดสมรรถนะทาง สังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการมีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีชั้นปีต่างกัน

7. สรุปผลการวิจัย

1) โมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิง ประจักษ์ ($\chi^2=0.47$ $df=2$ $p=.79$ $GFI=1.00$ $AGFI=1.00$ $CFI=1.00$ $RMSEA=0.00$ $SRMR=0.00$) โดยการสื่อสาร มีค่าน้ำหนัก องค์กรประกอบมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ การกำกับตนเอง อารมณ์ จิตอาสา และการคิดแก้ไขปัญหา ตามลำดับ

2) รูปแบบของโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการมีความไม่แปรเปลี่ยน ระหว่างชั้นปีที่ต่างกัน

8. อภิปรายผล

1) โมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่โมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งมีค่า (χ^2) มีค่าเท่ากับ 0.47 ค่าองศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 2 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p) มีค่าเท่ากับ .79 จะเห็นได้ว่า ค่าไคสแควร์ (χ^2) ไม่นัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถแปลความหมายได้ว่า ข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกับโมเดลการวัด ซึ่งพูลพงศ์ สุขสว่าง (2556: 15-16) ได้กล่าวว่า ยิ่งค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) ยิ่งมีค่าเข้าใกล้ศูนย์และมีค่าต่ำมากเท่าไร ย่อมทำให้โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้นเท่านั้น ส่วนค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) และค่าดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากันเท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) และค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.00 แสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (พูลพงศ์ สุขสว่าง. 2556: 15-16) โดยโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคม มีจำนวน 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย การคิดแก้ไขปัญหา การสื่อสาร อารมณ์ การกำกับตนเอง และจิตอาสา ซึ่งสอดคล้องกับสมคิด กอมนี (2558: 65) ที่ได้สรุปองค์ประกอบของสมรรถนะทางสังคม มีจำนวน 5 ประกอบ ประกอบด้วย การคิดแก้ไขปัญหา การสื่อสาร อารมณ์ การกำกับตนเอง และจิตอาสา

นอกจากนี้ การศึกษาโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการในรายองค์ประกอบพบว่า การสื่อสาร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุดเท่ากับ 0.92 ทั้งนี้เป็นเพราะวิทยาลัยดุสิตธานีมุ่งเน้นในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทย และภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร รวมถึงมีการเชิญวิทยากรที่เป็นศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จในสาขาวิชาชีพอุตสาหกรรมบริการมาถ่ายทอดความรู้ในการสื่อสาร และประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา ทำให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อสาร จึงทำให้นักศึกษามีความมุ่งมั่นตั้งใจในการฝึกฝนการสื่อสารเพื่อให้พร้อมเข้าสู่สายอาชีพอุตสาหกรรมบริการในอนาคต ดังคำกล่าวของสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2549: 48; 51-52) ที่กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมไว้ว่า พฤติกรรมของบุคคลมีการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากพฤติกรรมภายใน โดยบุคคลมีการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบที่เป็นบุคคลที่เป็นตัวอย่างที่ดี และการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบที่เป็นสื่อต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ย่อมทำให้บุคคลมีความพึงพอใจในตัวแบบนั้น ย่อมมีการจดจำเรื่องราว พฤติกรรมของตัวแบบมีการเลียนแบบ และแสดงพฤติกรรมออกมาตามตัวแบบ ทำให้บุคคลมีการปรับพฤติกรรมใหม่ที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น รองลงมาคือ การกำกับตนเอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.87 ทั้งนี้เป็นเพราะนักศึกษามีความคิด ทศนคติ และมีใจรักต่อการเรียนในคณะอุตสาหกรรมบริการ ย่อมทำให้นักศึกษาพยายามมุ่งมั่นตั้งใจเรียนในทุกรายวิชาอย่างสุดความสามารถ ถึงแม้ว่าจะพบเจอความยากลำบากในการฝึกงานมากมายเพียงใดก็ตาม นักศึกษาก็ย่อมมีการควบคุมตนเอง มีใจสู้ และมีความอดทนไม่ย่อท้อ จนสามารถฝ่าอุปสรรคได้ในที่สุด ดังคำกล่าวของสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2549: 54) ที่ได้กล่าวถึงการกำกับตนเองไว้ว่า การกำกับตนเองไม่ได้เกิดจากการเสริมแรง และการลงโทษเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการที่บุคคลมีความสามารถในการควบคุมความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเอง โดยการฝึกฝน พัฒนาด้วยความตั้งใจ และปรารถนาในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ส่วนอารมณ์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.83 ทั้งนี้เป็นเพราะ นักศึกษาได้เรียนในรายวิชาจิตวิทยาการบริการ ทำให้นักศึกษามีความเข้าใจตนเอง และผู้อื่นมากขึ้น มีความเข้าใจในงานให้บริการเป็นงานที่ต้องเผชิญกับสภาพความกดดันในการทำงานอยู่เสมอ จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมอารมณ์ของตนเองไม่ให้หวั่นไหวกับการถูกวิพากษ์วิจารณ์ และมีการปรับอารมณ์ให้มีความสดชื่นแจ่มใสอยู่เสมอ เพื่อให้มีความพร้อมที่จะบริการ และช่วยเหลือผู้อื่น (รวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์. 2551:11; 70)

ส่วนจิตอาสา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.79 ทั้งนี้เป็นเพราะวิทยาลัยดุสิตธานีมีการจัดการเรียนการสอน และมีการจัดกิจกรรมจิตอาสา โดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้รู้จักการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม เช่น การจัดกิจกรรมบริจาคเลือด การจัดกิจกรรมบริจาคสิ่งของให้ผู้ยากไร้ การจัดกิจกรรมค่ายอาสา เป็นต้น ดังคำกล่าวของ วิทวัฒน์ ชัตติยะมาน (2549: 59-60) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงนั้นเป็นการใช้บุคคล หรือสถานการณ์จริง เพื่อให้ให้นักศึกษาได้มีการเรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้งในการเป็นจิตอาสา มีแนวทางการวางแผน และการแก้ไขปัญหาที่ต้องนำไปใช้จริงด้วยการทำงานร่วมกันเป็นทีม ทำให้นักศึกษามีความคิด ทศนคติ การแก้ปัญหาาร่วมกัน ก่อให้เกิดการเรียนรู้การเป็นจิตอาสาเพิ่มขึ้น และการคิดแก้ไขปัญหา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานต่ำสุดเท่ากับ 0.64 ทั้งนี้เป็นเพราะ นักศึกษามีมุมมองต่อสถานการณ์ที่เป็นปัญหาว่าตนเองสามารถจัดการสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตโดยใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมมาแก้ไขปัญหา ทำให้มีวิธีการแก้ไขปัญหาได้ไม่หลากหลาย ส่งผลให้เกิดความเครียดต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดังคำกล่าวของ ลักขณา สรีวัฒน์ (2558: 193-194) ได้กล่าวถึงข้อคำนึงในการแก้ไขปัญหา นั่น ควรมีการระบุปัญหาให้ถูกต้อง และชัดเจน มีการหาข้อมูลเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาให้หลากหลาย มีการใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และประเมินผลการแก้ปัญหา นั้น เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุดต่อไป

2) การศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ จำแนกตามชั้นปี พบว่า รูปแบบของโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการมีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างชั้นปีที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่าโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ต่ำ และนักศึกษาที่อยู่ในชั้นปีที่สูง ยังคงมีสมรรถนะทางสังคมที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย การคิดแก้ไขปัญหา การสื่อสาร อารมณ์ การกำกับตนเอง และจิตอาสาที่เหมือนกัน ซึ่งตรงกับทฤษฎีของของบอลเลน (วรรณี แกมเกตุ, 2540: 24 อ้างอิงจาก Bollen, 1989) ที่กล่าวถึง โมเดลจากกลุ่มประชากรตั้งแต่สองกลุ่มขึ้นไป มีรูปแบบของโมเดลที่ไม่แปรเปลี่ยนต่อเมื่อตัวแปรทุกตัวในโมเดลมีโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลทั้งสิ้นเป็นแบบเดียวกัน โดยมีขนาดของเมทริกซ์ สถานะของพารามิเตอร์เป็นแบบกำหนดที่มีอิสระ และการบังคับในเมทริกซ์เดียวกัน

9. ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1.1) การพัฒนาองค์ประกอบของสมรรถนะทางสังคมนั้น ควรจะเริ่มต้นพัฒนาองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุดไปหาค่าต่ำสุด เนื่องจากองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุดสามารถเข้าถึงบริบทการพัฒนาองค์ประกอบได้ง่ายกว่าองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำสุด

1.2) แบบวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการในทุกชั้นปีได้ โดยแบบวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษามีสมรรถนะทางสังคมได้ในทุกด้าน

2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรทำการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะทางสังคมเพื่อหาปัจจัยที่สนับสนุน หรือช่วยกระตุ้นให้เกิดสมรรถนะทางสังคม เพื่อนำไปสู่การพัฒนา และส่งเสริมสมรรถนะทางสังคม

2.2) ควรทำการศึกษาความไม่ผันแปรของโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคม จำแนกตามเพศ และสาขาวิชา เพื่อตรวจสอบความไม่ผันแปรของโมเดลการวัดต่อไป

2.3) ควรนำโมเดลการวัดสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการไปทำโปรแกรมการเสริมสร้าง และพัฒนาเพื่อให้นักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการมีสมรรถนะทางสังคมเพิ่มสูงขึ้น

10. เอกสารอ้างอิง

- ชวลิต ศรีคำ. (2554). การพัฒนาแบบวัดสมรรถภาพทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. ปรียญฐานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เต็มศักดิ์ ทวณิช. (2546). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสม์เรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พูลพงศ์ สุขสว่าง. (2556). โมเดลสมการโครงสร้าง. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2544). เอกสารการสอนชุดวิชา “พฤติกรรมวัยรุ่น”. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รวีวรรณ โปรงรุ่งโรจน์. (2551). จิตวิทยาการบริการ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ลักขณา ศรีวัฒน์. (2558). การรู้คิด (Cognition). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วรรณิ แกมเกตและคณะ. (2540). การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการใช้ครู: การประยุกต์ใช้โมเดลสมการโครงสร้างกลุ่มพหุและโมเดลเอ็มทีเอ็มเอ็ม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาวัดและประเมินผลการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยาลัยดุสิตธานี. (2561). ข้อมูลจำนวนนักศึกษาปัจจุบัน วิทยาลัยดุสิตธานี ประจำปีการศึกษา 2561. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยดุสิตธานี.
- วิวัฒน์ ชัตติยะมาน. (2549). การจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง. สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ. 5(1), 59-60
- สมคิด กอมนิ. (2558). การพัฒนารูปแบบการให้คำปรึกษากลุ่มที่มุ่งเน้นการกระทำเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตในเขตกรุงเทพมหานคร. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2549). **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ: พรินทวาทกราฟฟิค.
- Caplan. (1997). **Development and behavior adolescent competence**. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Corsini. (1999). **The Dictionary of psychology**. New York: Rinehart and Winston Holt.
- Craighead, W.E. & Nemberoff, B.C. (2001). **The corsiniencychopedia of psychology and behavioral science**. MA: Houghton Mifflin.
- Orpinas, P & Home, A M. (2006). **Bullying prevention: Creating a positive school climate and developing social competence**. Washington, DC: American Psychological Association.
- Gorlmy, A.V. & Brodzinsky, D.M. (1993). **Life Human Development**. Winston: Rinehart Holt.